

SVĚTOVÝ DEN TROMBÓZY

Žilní trombóza může vzniknout v každém věku, častěji se však vyskytuje u starších osob

Světový den trombózy vyhlásila Mezinárodní společnost pro trombózu a hemostázu (ISTH) jako celosvětové hnutí. Jeho cílem je zvýšit povědomí o trombóze jako o závažném onemocnění, kterému lze však účinně předcházet. Světový den trombózy připadá pravidelně na 13. října, výroční den narození německého lékaře prof. Rudolfa Ludwiga Karla Virchowa (1821–1902).

Srážení krve je přirozeně fungující, životně důležitý obranný mechanismus, který chrání organismus před vykrvácením například v případě poranění – díky vzniku krevní sraženiny se rána uzavře. Za určitých okolností, kdy je narušena přirozená rovnováha mezi tvorbou krevních sraženin a jejich rozpouštěním, se však mohou krevní sraženiny, tzv. tromby, začít tvořit i uvnitř cév, kde pak omezují proudění krve.

Pokud se trombus odloučí od cévní stěny a uvolní se do krevního oběhu, stává se z něj embolus (neboli tzv. vmetek), který je příčinou závažných stavů ohrožujících život. Jestliže se trombus, ze kterého pochází, nacházel v tepně, kterou proudí okysličená krev od srdce dále do těla, může ucpat některou z užších cév a způsobit infarkt myokardu nebo cévní mozkovou příhodu.

V případě žilní trombózy cestuje uvolněný vmetek z širokých žil dolních končetin do plic, kde ucpaní oběhu způsobí plicní embolii. Jejimi příznaky, při kterých je nutno neodkladně vyhledat lékaře, bývá dušnost a zrychlené dýchání nebo popadání dechu. Postižený může pociťovat bolest na hrudi, která se zhoršuje při hlubokém nádechu, může mít závratě nebo omdlávání a kašel, někdy s vykašláváním krve.

Virchowova triáda

Právě prof. Virchow jako první definoval tři základní patofyziologické faktory podílející se na vzniku trombózy, které se dodnes označují jako tzv. Virchowova triáda:

1. poškození cévní stěny (endotelu),
2. zpomalení proudu krve (stáza),
3. zvýšená srážlivost krve (hyperkoagulační stav).

„Obecně se při vzniku trombózy různou měrou uplatňují zvýšení krevní srážlivosti, změny krevního proudu a protrombotické změny cévní stěny. V případě žilní trombózy jsou dominantní lokalizované zvýšení koagulace (tj. srážení krve) a zpomalení krevního proudu, u tepenné trombózy interakce protrombotických změn vrstvičky buněk uvnitř tepen (tzv. endotelu) a krevních destiček,“ uvedl na tiskové konferenci ČLS JEP 9. října **prim. MUDr. Jaromír Gumulec**, předseda České společnosti pro trombózu a hemostázu ČLS JEP, zástupce přednosta Kliniky hematologie LF OU a FN Ostrava. „Každý ze tří faktorů Virchowovy triády může být aktivován získanými nebo vrozenými rizikovými faktory. Ke zpomalení toku žilní krve např. přispěje upoutání pacienta na lůžko nebo znehybnění dolní končetiny po úraze. Ke zvýšení krevní srážlivosti nádorová onemocnění, záněty, infekce, některé léky nebo kouření, rozsáhlé operace, těhotenství a šestinedělí nebo vyšší věk. A k protrombotickým změnám cévní stěny přispívá aktivace nebo poškození endotelu např. poraněním nebo prorůstáním nádoru, arteriosklerotickými změnami tepen nebo přítomností umělých materiálů uvnitř cév, jako jsou katetry nebo stenty. Správná identifikace toho kterého rizikového faktoru nebo jejich kombinace u konkrétního pacienta umožňuje cílenější prevenci i léčbu.“

Hluboká žilní trombóza – nejzávažnější onemocnění žil

Žilní trombóza postihuje převážně lidi v předdůchodovém či důchodovém věku, častěji ženy než muže. Je typická především pro dolní končetiny a pánevní oblast, postihnout ale může i žíly v pažích, hrudníku či krku. Rozlišují se dva základní typy:

Povrchová žilní trombóza (tromboflebitida, při postižení křečových žil jde o varikoflebitidu) – projevuje se bolestivým začerváním podél povrchových žil, a to zejména dolních končetin. Často se objevuje u pacientů s tzv. křečovými žilami (varixy), které vznikají v důsledku rozšíření povrchové žíly z různých důvodů, např. u nemocných s nedomykavými žilními chlopněmi.

Hluboká žilní trombóza – je nejzávažnějším žilním onemocněním, které s sebou kromě možnosti plicní embolie nese také riziko vzniku tzv. posttrombotického syndromu, který je spojen s celoživotními následky. V důsledku nedostatečného průtoku krve a jejího městnání dochází k překrvení a otokům postižené končetiny, změnám na kůži a v podkožním tuku a ke vzniku vředů na dolní končetině (bércových vředů). Souhrnně se tento stav označuje také jako chronická žilní nedostatečnost.

„Na možnost vzniku trombózy je důležité pomýšlet u rizikových jedinců – například pokud se v rodině trombóza vyskytla nebo nemocný ji již sám prodělal – i u dosud zdravých jedinců v rizikových situacích, jako jsou třeba operace nebo traumata,“ připomíná **doc. MUDr. Debora Karetová, CSc.**, předsedkyně České angiologické společnosti ČLS JEP, vedoucí lékařka Oddělení neinvazivní angiologie II. interní kliniky – kliniky kardiologie a angiologie 1. LF UK a VFN v Praze, a dále zdůrazňuje: „U takových jedinců je třeba vést přiměřenou prevenci – u všech ostatních, kteří již mají příznaky možné trombózy, provést základní ultrazvukové vyšetření žil. Lékař pak má možnost při zjištění trombu v žíle zahájit účinnou léčbu – čím dříve, tím lépe – pro znovu zprůchodnění žíly a zabránění vycestování trombu. Prodleva v možnosti časné diagnostiky ale často vzniká u samotných pacientů, kteří podcení prevenci vzniku nebo projevy trombózy – zejména otok a bolest v končetině. I proto je znalost rizik vzniku žilní trombózy v obecné populaci důležitá.“

Pravidelný pohyb = nejlepší prevence trombózy

Zvýšit povědomí o trombóze, závažném onemocnění, kterému lze snadno předcházet, a to zdravým životním stylem, a hlavně pravidelným pohybem, má za cíl výšlap alespoň na jeden ze tří vrcholů českých hor, tvořících symbolickou „Virchowovu triádu“ – na Lysou Horu v Beskydech, na Sněžku v Krkonoších anebo na

Plechý na Šumavě. Zájemci mohou na túru vyrazit 13. října nebo kdykoli jindy a vyfotit se na vrcholu v tričku věnovaném podpoře Světového dne trombózy.

Více informací na: svetovydentrombozy.cz

Česká společnost pro trombózu a hemostázu ČLS JEP

<https://csth.cz/>

Česká angiologická společnost ČLS JEP

<https://www.angiology.cz>